

ATT FÅNGA FILMKÄNSLORNA

Metoder för att arbeta
med film i skolan

ATT FÅNGA FILMKÄNSLORNA

Metoder för att arbeta med film i skolan

Kultur i Väst är en av Västra Götalandsregionens kulturförvaltningar och vi får vårt uppdrag från kulturnämnden. Läs mer på kulturivast.se.

Filmkonsulenterna på Kultur i Väst

- arbetar för att öka medvetenheten om filmens betydelse för barn och unga.
- arbetar för att stärka strukturer och möjligheter för barn och unga att skapa film
- utvecklar och stöttar visningsmöjligheter i skola, på biograf och på andra arenor
- arbetar för att öka kompetensen hos kommuner, organisationer, skolor och andra, genom metodutveckling, kurser, fortbildningar och seminarier.
- deltar i, stärker och utvecklar regionala, nationella och internationella nätverk

VAR FILMEN BRA ELLER DÅLIG?

Ofta stannar samtalet där efter en filmvisning. Den här texten vänder sig till dig som jobbar i skolan och ger dig verktyg att ta filmdiskussionen steget längre oavsett vilken åldersgrupp du undervisar i.

Att se film på biograf med elever är viktigt ur flera perspektiv. För det första är rummet skapat just för filmvisning, vilket ger en koncentration och en helhetsupplevelse med ett konstnärligt djup. På biografen upplever vi filmen – snarare än att vi bara ser den. Här förstärks intrycken och känslorna. En viktig faktor är också att vi delar upplevelsen med andra i biosalongen.

Det är alla barns rätt att få uppleva film på biograf oavsett kulturella eller socioekonomiska förutsättningar. Att utforska biografrummet i unga år skapar en vana som kan leda till en öppenhet för andra kulturella aktiviteter, det öppnar upp för bredare smakpreferenser kring film och ger också en social färdighet om hur man betar sig i demokratiska rum.

Ett tips till dig som använder filmvisning i undervisningen är att se hela biobesöket som en pedagogisk aktivitet. Här ingår din egen förberedelse, där du själv ser filmen och tar reda på fakta om den. Här ingår förberedelsen av filmen i klassrummet, resan till biografen, själva biobesöket och efterarbetet i klassrummet. Våga prova flera gånger, och våga misslyckas – när allt faller på plats blir det magiskt!

Pia-Marie Wehring
Filmkonsulent, Kultur i Väst

INNEHÅLL

Film som läromedel är fantastiskt!.....s	7
Prata om film – och lyssna på andra.....s	9
Att förstå filmens språk.....s	11
Medie- och informationskunnighet i rörlig bild.....s	13
Att greppa det komplexa med film som verktyg.....s	17
Göra film.....s	18
Fortsätt berätta med film.....s	20

FILM SOM LÄROMEDEL ÄR FANTASTISKT!

Tänk att krypa in i biomörkret och få dela en berättelse som du och jag upplever samtidigt. När lamporna tänds igen är vi tillbaka samma biofåtölj, men med nya tankar och perspektiv på världen. Filmen ger oss nya världar, fördjupar vår kunskap, utmanar våra föreställningar och inte minst väcks drömmar till liv.

Kanske tror vi att alla i rummet har sett samma film. Vid ett samtal förstår vi att filmupplevelsen skiljer sig åt beroende på vilka erfarenheter och kunskaper vi bär med oss in i biosalongen. Därför är samtalet efteråt så viktigt.

En nyckel till att förstå upplevelsen av en film, är kunskap om filmen. Vem har gjort den? I vilket sammanhang är den skapad? Varför? Den här typen av information är viktigt för att vi ska kunna förhålla oss kritiskt till det vi just såg och upplevde.

Genom film kan vi påverka andra, få dem att se, uppleva, känna, tänka, drömma och lära sig. Att uttrycka sig genom rörlig bild – att göra film själv – är viktigt för att utveckla en förståelse kring filmens och den rörliga bildens språk.

Att kunna förstå, använda och kritiskt granska olika typer av rörlig bild, är en demokratifråga.

Här visar vi olika metoder för att arbeta med film i skolan. Vilken metod du väljer beror på vilken film ni har sett, vilket ämne du undervisar i och vad i läroplanen du vill arbeta med. Som pedagog bör du ha sett filmen själv innan, valt ut metoden och också förberett eleverna inför filmvisningen. Alla metoder kan anpassas till olika åldrar.

PRATA OM FILM – OCH LYSSNA PÅ ANDRA

Här får eleverna öva på att reflektera över sin filmupplevelse, lyssna på andra och att diskutera svåra ämnen i ett tryggt sammanhang utan att det behöver bli privat. De får också samtala med utgångspunkt i den egna nyfikenheten, träna på att ställa frågor och följdfrågor som för ett samtal framåt.

Tala film – Tala liv

Grupper om 4–8 personer. Utse en samtalsledare.

Innan ni ser en film tillsammans, presentera tre frågor för gruppen, som de har med sig som förberedelse inför filmvisningen.

- En känsla: Vilken känsla har du efter filmen?
- En person: Vilken person berörde dig i filmen?
- En scen: Vilken scen dröjer sig kvar inom dig?

Efter filmen samtalar ni kring en fråga i taget. Var och en i gruppen ger ett enskilt svar. Det är viktigt att ingen avbryter, kommenterar eller värderar. Efter "grupprundan" på de två sista frågorna, kan gruppen samtala kring vilka olika svar som kommit fram.

Läs mer

Tala film – Tala liv är en metod från Sensus och Svenska kyrkan.

Läs mer på sensus.se

Två filmfrågor

Grupper om 5–25 personer.

1. Låt eleverna skriva ner två frågor var, kring upplevelsen av en film ni sett tillsammans. Frågorna behöver inte ha färdiga svar, utan kan ta avstamp i egna upplevelser, funderingar att tänka vidare kring eller saker man försöker förstå i berättelsen.
2. Eleverna sitter i en cirkel. En elev i taget ställer en av sina frågor till grannen på vänster sida. Alla lyssnar till svaret. Samtalsledaren frågar om någon vill ställa en följdfråga eller tillägga något.
3. Rundan upprepas med elevernas andra fråga.
4. Under en sista runda får eleverna svara på vad de tar med sig från samtalet, om de lärt sig något nytt, eller kanske fått en ny upplevelse av filmen.

Varför kunde hon inte säga sanningen direkt?

Borde han sagt förlåt?

Vad betydde nyckeln för henne?

ATT FÖRSTÅ FILMENS SPRÅK

Genom att analysera en film vi just har sett, kan vi både fördjupa vår upplevelse och se nya saker. Att medvetandegöra hur filmens olika delar samspelar och hur berättelsen i en film byggs upp, stärker läsförståelsen av film.

Läsa och analysera film

Grupper i alla storlekar.

Här analyserar du en film tillsammans med din grupp, med hjälp av fyra ingångar: genre, karaktärer, dramaturgi och innehåll.

1. Genre

Ibland är det lätt att bestämma genre, andra gånger är det svårare.

Ta hjälp av de här frågorna:

- vad ser vi? (människorna, klädsel, miljö)
- hur ser vi? (bildsnitt, redigering, ljus)
- vad hör vi? (musik, ljud)

2. Karaktärer

Vem är hjälte, antagonist, hjälpare? Hur skildras de olika karaktärerna?

Hur utvecklas de olika karaktärerna i filmen?

Diskutera även identifikation, det vill säga om du känner igen dig själv i någon av karaktärerna, och vilka som kommer till tals i filmen.

3. Dramaturgi

Diskutera, i stora drag, hur filmens dramaturgi ser ut: början/anslag, konflikt, vändpunkt, upptrappning och slut.

4. Innehåll

Diskutera filmens tema, premisser, budskap. Hittar ni likheter med andra sagor/berättelser?

Sammanfatta övningen med att stämma av med din grupp: har elevernas upplevelse av filmen förändrats genom analysen?

Läs mer

Louise Lagerström och Andreas Hoffsten, Alla filmers filmhandledning. Svenska Filminstitutet/Film i skolan
Johan Holmberg (2008), Filmskolan. Stockholm: Bokförlaget Natur och Kultur

MEDIE- OCH INFORMATIONSKUNNIGHET I RÖRLIG BILD

Medie- och informationskunnighet, MIK, stärker förmågan att hitta information, förstå information, samt att skapa egen information. Här tar du och din grupp reda på mer om filmen ni sett, som en hjälp i att kritiskt kunna värdera filmens innehåll och budskap.

Se film med MIK-glasögon

Grupper i alla storlekar.

**Hur? Vem? Var?
Varför? Vad? När?**

1. Se en film tillsammans! Det kan vara en reklamfilm, ett nyhetsreportage, en spelfilm, en dokumentärfilm eller något helt annat.
2. Nu är det dags att titta på filmens kontext – det vill säga i vilket sammanhang den är skapad. Här tar ni bland annat reda på när filmen är gjord, av vem och i vilket syfte.
 - Vad är det för information vi får?
 - Vem är upphovsman?
 - Vem är målgruppen?
 - Var och hur hittade ni filmen?
 - När publicerades innehållet?
 - Varför har den producerats?
 - Hur trovärdigt är innehållet? Värderingar eller fakta?

3. Analysera innehållet i filmen med hjälp av följande frågor:

- Vad är problemet/konflikten som presenteras?
- Vem/vilka får synas i bild?
- Var utspelar sig handlingen?
- När utspelar sig handlingen?
- Vilket är budskapet som förs fram?
- Hur presenteras handlingen och budskapet?

4. Sammanställ gruppens svar. Vilka slutsatser drar gruppen? Hittar eleverna jämförelser med andra filmer? Hittar ni kopplingar till samhällsfrågor eller politiska perspektiv? Hur ser er analys ut vad gäller genus, mångfald, geografisk närhet eller normer?

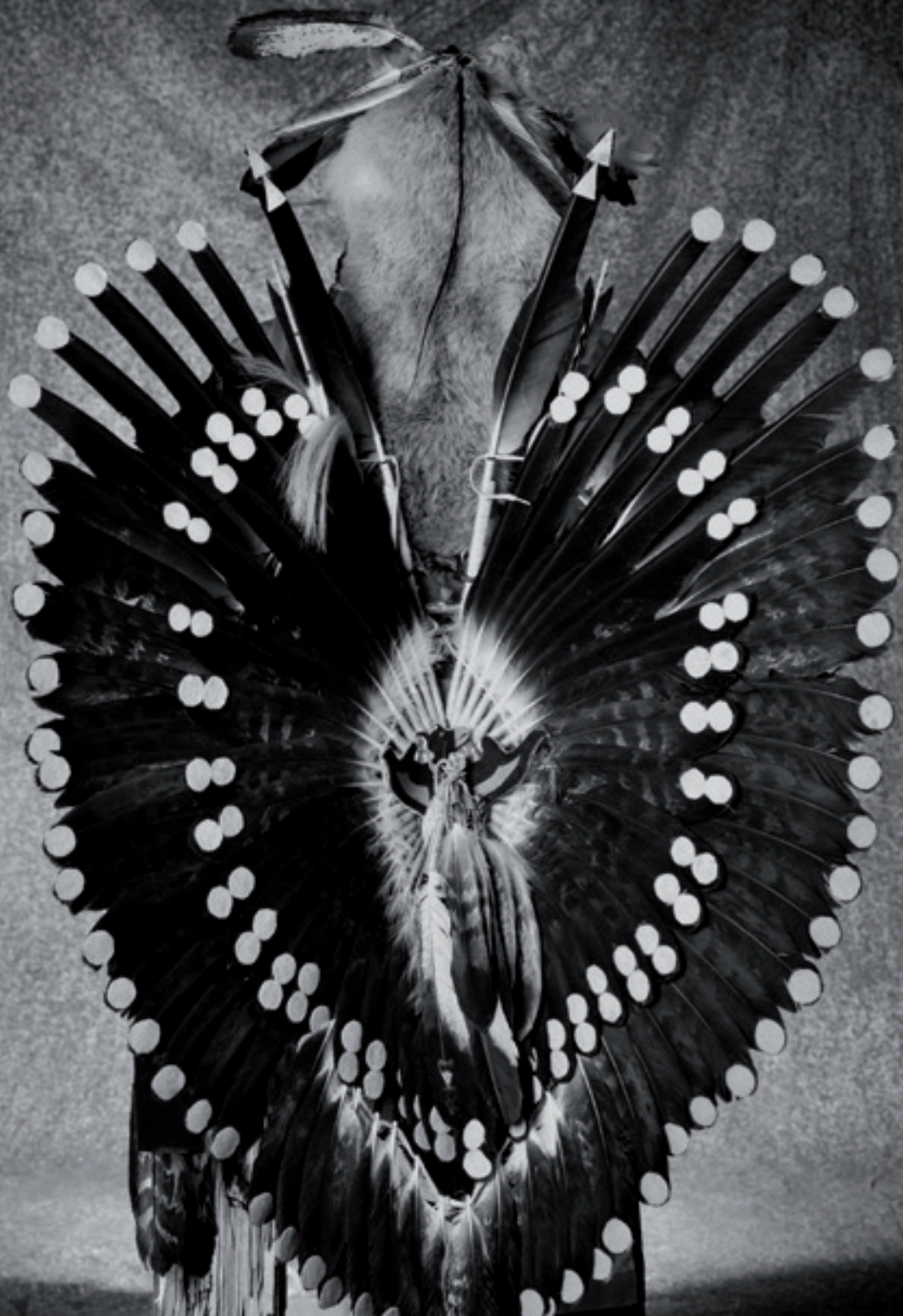
Läs mer

Statens Medieråd: MIK för mig.
statensmedieråd.se

Nordicom har material kring MIK-kompetens.
nordicom.gu.se

Skolverket har material kring digitalisering och medie- och informationskunnighet.
skolverket.se

ATT GREPPA DET KOMPLEXA MED FILM SOM VERKTYG

Snabbheten och informationstätheten i filmmediet gör att film kan vara en bra ingång till komplexa ämnen. En film kan omfamna svåra teman, eller väcka intresse för kunskapsområden. Genom film kan vi hitta ingångar till att diskutera allt från moraliska dilemman, etiska frågor och världskonflikter till kvantfysik eller konst- och kulturyttringar.

Film och tema

Grupper i alla storlekar.

Välj ett tema som är aktuellt för din grupp. Du kan också välja att utgå från en värdegrundsfråga, till exempel "individens frihet och integritet" eller "alla människors lika värde".

Välj en film som passar ditt tema. Genom Mediapoolen, GR Utbildning Läromedel eller Filmcentrum kan du hitta filmer som är lämpliga för temaarbete i klassrummet. Många av filmerna har dessutom filmhandledningar. Utgå från en film för att diskutera komplexa teman eller skeenden.

Mediapoolen: mediapoolen.se

GR Utbildning Läromedel: sli.se

Filmcentrum: filmcentrum.se/filmer

Läs mer

Först såg vi en film (2005). Daniel Lundquist och Klas Viklund (red.):

Svenska filminstitutet. Stockholm: Svenska Filminstitutet.

Malena Jansson (2014). Filmpedagogik som normkritik.

Malena Janson (red.): Introduktion till filmpedagogik. Vita duken som svarta tavlan

Eva Westergren (2014) Att nå det fördjupade filmsamtalet.

Värdegrund i skola och förskola: Skolverket: skolverket.se

GÖRA FILM

När vi lär oss läsa och skriva börjar vi ofta med alfabetet. Genom att skriva blir vi bättre och mer medvetna läsare. Samma sak gäller för läskunnighet av rörlig bild. Att själv göra film ökar förmågan att läsa filmens språk.

Att göra film i klassrummet ger dessutom tillfälle att diskutera hur vi använder och delar rörliga bilder på varandra.

- Ska filmen spridas?
- Är det ok för alla?
- Vilka lagar reglerar hur filmat material får spridas?

Gör kortfilm i klassrummet

Grupper i alla storlekar

1. Analysera en film, gärna en kortfilm, (se avsnittet Att förstå filmens språk)
2. Diskutera tillsammans och öva på berättarkomponenter som bildutsnitt och kameravinklar
3. Välj ett gemensamt tema
4. Dela upp eleverna i grupper om 3–4 personer
5. Grupperna planerar nu var sin kortfilm utifrån det gemensamma temat. Låt varje grupp börja med att bestämma vilken genre och vilket budskap deras film ska ha.
6. Varje grupp skriver ner en berättelse med början, mitten och slut. Skriv gärna utan dialog, försök låta bilderna tala.
7. Grupperna gör bildmanus, utifrån sin berättelse
8. Filma
9. Redigera

TIPS

Redigeringsprogram:

iMovie, Movie Maker, Greenscreen by Do Ink.

Musikprogram:

Malberts melodier, Paint music, Paint music vintage,

Musikmattan, Garageband

Kamerans ABC – korta övningar för att komma igång

När du ska lära dig kameran, var börjar du då? Barnfilmskolan har korta, bra övningar som övar upp förhållandet till bilden och kameran.

www.kameransabc.com

Läs mer

Kultur i Väst (2016), Filmhandboken – Hur du hjälper andra att göra film.

Linda Sternö (2014), Praktiserad kameraförståelse

Agnes Larsson och Monica Sällström (2009), Kameran går. Grundläggande övningar i praktisk filmkunskap.

FORTSÄTT BERÄTTA MED FILM

Här är målet att föra över kunskaper från filmens dramaturgi till elevernas eget skrivande. Filmens sätt att berätta och sättet karaktärerna utvecklas på, kan vara till hjälp för att komma igång med egna, skrivna berättelser som engagerar läsaren.

Från bok till film

Grupper i alla storlekar

Filmer bygger ofta på litterära verk och det finns både likheter som skillnader mellan dessa olika berättarformer. Läs en bok som har blivit filmatiserad och se sedan filmen. Undersök skillnaderna tillsammans.

- Hur förflyter tiden i boken jämfört med i filmen?
- Vad händer med berättarrösten när boken blir film?
- Hur gestaltas karaktärens subjektiva upplevelser i filmen jämfört med i boken?
- Hur påverkas detaljrikedomen?
- Finns det delar som saknas eller som har lagts till i filmen?
- Varför tror du att filmskaparna har valt att utelämna/lägga till?
- Stämmer film-bilderna med de bilder du själv fick när du läste boken?

Från film till bok

Grupper i alla storlekar

Se en film, gärna en kortfilm. Här är målet att eleven ska skriva en berättelse utifrån filmen. Börja med rita upp filmens dramaturgiska kurva tillsammans. Här beskriver ni kortfattat filmens:

- anslag (inledningen, där vi får en första tydlig känsla av filmen)
- presentation (av karaktärer och miljön de vistas i. Här presenteras även filmens huvudkonflikt.)
- första vändpunkt
- mittpunkt (Här utvecklas historien och vi fördjupar oss i konflikten.)
- andra vändpunkt
- lösning (Här ligger filmens klimax, den dramaturgiska höjdpunkten)
- avtoning (filmen rundas av, vi får veta vad som händer sen.)

Gör gemensamt anteckningar kring karaktärernas utveckling och mål, vilka hinder de möter och hur de hanterar hindren.

Låt eleverna välja berättarperspektiv och börja skriva.

När eleverna kommit en bit i sina berättelser, kan det vara bra att titta på filmen igen.

- Var behöver du skriva mer text för att få med allt du ser i filmen?
- Har du fått med allt du ser i filmen, i din text?
- Om du byter plats med en karaktär i filmen, vad upplever du med dina fem sinnen?
- Hur beskriver du i text hur en karaktär känner sig?
- Hur kan du skapa filmens spänning med hjälp av ord?

Läs mer

Veronica Grönte (2002), Pennvässaren – Dramaturgin som verktyg till bra berättelser.

A red-tinted landscape with rock formations, viewed through a red curtain. The scene is framed by heavy, draped red curtains at the top and right. The landscape features a large, prominent rock formation in the center, with a smaller one to the left. The ground is sandy and rocky, and the sky is filled with soft, white clouds. The overall color palette is dominated by shades of red and orange, creating a warm and dramatic atmosphere.

För ett rikare kulturliv.
För alla.